

Fagfolk etterlyses ofte i den offentlige debatt om helsetjenester. Ytringsfrihet er en menneskerett og meningsutveksling er en forutsetning for gode politiske beslutninger.

Åpenhet i samfunnsdebatten

Nylig trakk en overlege seg som forfatter fra et debattinnlegg etter trusler fra ledelsen. Innlegget var en meningsytring i en helsepolitisk debatt uten relasjon til egen arbeidsplass. Denne måten å hindre ytringsfrihet på, kan vi ikke akseptere. Vi er glad for at den aktuelle lederen beklaget feiltrinnet.

Helsepersonell er kunnskapsrike bidragsyttere i diskusjoner om helsetjenester. Faglige debatter hvor meninger brytes må frem i lyset slik at beslutningstakerne får tilstrekkelig informasjon. Befolkningen får samtidig nyttig innsikt i vurderinger med betydning for egen helse. Folk skal ha innsyn i det som gjøres på sykehus og i primærhelsetjenesten. Det skaper engasjement og bygger kompetanse. Legeforeningen ønsker åpenhet om pasientbehandling, prioriteringer, rammer og utfordringer for helsetjenesten. Vi har en vid ytringsfrihet i Norge, noe som er en forutsetning for et levende demokrati. Ytringsfriheten omfatter også ansatte i helsetjenesten. Ytringsfriheten er nødvendig for å få frem kritikk og meningsytringer, særlig når det gjelder spørsmål om bruk og prioritering av fellesskapets ressurser. Helseforetakene må legge til rette for at ansatte i sykehus kan delta i den offentlige debatt om helsetjenesten.

Tilnærmet alle sykehus i Norge har samme eier. Det medfører et særlig ansvar for å tilrettelegge for at informasjon av betydning for pasienttilbudet bringes fra klinikken til beslutningstakere i sykehuset, og videre i styringslinjen til departementet. Det er nødvendig for å kunne treffe godt opplyste beslutninger med kunnskap om gode og uheldige konsekvenser – og for å unngå et «lukket» styringssystem. Åpenhet i helsetjenesten er også grunnleggende for god pasientbehandling. Vi er glad for at helseministeren vektlegger arbeidet med å utvikle en åpenhetskultur i sykehus. Det handler ikke bare om deltakelse i debatter i media. Det omfatter også satsing på trygg melding av avvik. Det legger grunnlag for læring og kvalitetsforbedring. Omgjøringen av midlertidige stillinger til faste, er faktisk også et ledd i dette arbeidet.

Det må være trygt å si i fra om forhold som ikke fungerer. Det kan oppleves tøft, men velorganiserte og åpne systemer for håndtering av avvik bidrar til å skape trygge arbeidsmiljøer, som bidrar til god pasientsikkerhet og kvalitet. Er du redd for jobben din, er det ikke så lett å fremføre kritikk. Kontinuerlig kvalitetsforbedring forutsetter at organisasjonen kan lære av feil. Trygghet for at det er risikofritt å melde om avvik må bygges over tid, og med klare signaler både i teori og praksis fra en bevisst ledelse. Hos flyselskap belønnes den som varsler om egne feil. Fellesskapet skaper trygghet, ikke syndebukker, og er hovedårsaken til at sikkerheten innen luftfart er så høy. Bare gjennom åpenhet og tillit internt i helsetjenesten, og kollektiv tenkning i stedet for jakt etter syndebukker, kan vi få en tilsvarende optimal utvikling av helsetjenesten. God vakt!-kampanjen som Arbeidstilsynet har gjennomført i 2005–10 har vist at sykehusene har en lang vei å gå i forhold til arbeid med og tilrettelegging for et fullt forsvarlig arbeidsmiljø. Et viktig element er involvering, samarbeid og kultur for åpenhet om uenigheter. Legeforeningen ønsker debatt og engasjement om det som skjer i helsetjenesten, i det offentlige rom. Vi ønsker at de ansatte på sykehus skal ha et best mulig arbeidsmiljø, og mener åpenhet og dialog er det beste virkemiddel for å oppnå dette. Ytringsfrihet er avgjørende. Samlet vil dette bidra til en bedre helsetjeneste for pasientene.

Torunn Janbu

Torunn Janbu
torunn.janbu@legeforeningen.no
president

Torunn Janbu (f. 1954), Legeforeningens president fra 2005. Dr. med. 1990. Spesialist i generell kirurgi og ortopedisk kirurgi. Leder av Verdens legeforenings (WMA) etiske råd fra 2010.

